

Fredrik Backman

Bunica mi-a zis
să-ți spun că-i pare rău

Traducere din limba suedeză
de Andreea Caleman

TUTUN

„Orice copil de șapte ani are dreptul la supereroi. Și cu asta, basta! Și cine nu-i de acord e bătut în cap de-a binelea!“

Așa zice bunica Elsei.

Elsa are șapte ani. De fapt, aproape opt. Nu prea se pricepe să aibă șapte ani, știe asta. Știe și că-i... altfel. Directorul școlii tot spune că Elsa trebuie „să se adapteze“, ca să „funcționeze mai bine în compania celor de aceeași vârstă“. Alți adulți zic că-i „foarte matură pentru vârsta ei“. Elsa știe că ăsta-i doar un alt fel de a spune că-i „superenervantă pentru vârsta ei“, căci o zic numai când îi corectează că nu pronunță corect „déjà-vu“ sau că spun „vroiam“ în loc de „voiam“. Cum greșesc, de obicei, capsecii. Și atunci zic că-i „matură pentru vârsta ei“, zâmbindu-le forțat părinților. Ca și cum ar fi handicapată, ca și cum Elsa îi jighește nefiind o tâmpită, doar pentru că are șapte ani. Din cauza asta n-are niciun prieten, în afară de bunica. Din cauză că toți cei de șapte ani de la școala ei sunt niște tâmpiți, așa cum sunt, de regulă, copiii de șapte ani. Dar Elsa e altfel.

Bunica îi zice mereu să-și bage picioarele în ce zic capsecii. Doar toți supereroii sunt altfel. Că, de-ar fi superputerile ceva normal, le-ar avea toată lumea.

Bunica are șaptezeci și șapte de ani. De fapt, aproape șaptezeci și opt. Nici ea nu prea se pricepe să aibă șaptezeci și șapte de ani. Se vede că-i bătrână, fiindcă are pielea ca hârtia de ziar îndesată în pantofi uzi. Dar despre ea nu spune nimeni că-i matură pentru vârsta ei. „Vioaie pentru vârsta ei“, îi zic uneori oamenii mamei Elsei. Și, când zic asta, sunt fie foarte îngrijorați, fie de-a dreptul nervoși, iar mama oftează și întreabă cât le datorează pentru „pagube“. Ca atunci când bunica a zis că-i vina oamenilor dacă n-au bunăvoința „să fie naibii cooperanți“ și trag frâna de mână fix când ea îl parchează lateral pe Renault. Sau ca atunci când fumează în spital de pornește alarma anti-incendiu și, pe urmă, când vin paznicii și o obligă să-și stingă țigara, țipă că „dar-ar naiba să dea, totul trebuie să fie al dracului de corect politic în ziua de azi!“ Sau ca atunci când a construit un om de zăpadă în fața balconului lui Britt-Marie și al lui Kent, l-a îmbrăcat în haine adevărate și l-a așezat astfel încât să arate ca un om căzut de la etaj. Sau ca atunci când umblau prin cartier bărbați îmbrăcați elegant în costume negre, cu ochelari de soare, și sunau la toate ușile să le povestească oamenilor despre Dumnezeu, Isus și Rai, iar bunica, cu halatul de casă desfăcut, trăgea în ei de pe balcon cu bile din vopsea colorată. Britt-Marie nu se putea hotărî ce o indigna mai tare: pușca de paintball sau faptul că bunica n-avea nimic pe sub halat.

Ca să fie sigură, a reclamat-o la poliție și pentru una, și pentru alta.

Da, în situații dintr-astea zic oamenii că bunica e „violetă pentru vârsta ei“. Bine, mai zic și că-i nebună, dar bunica, de fapt, e un geniu. Și puțin țicnită în același timp. Bunica a fost doctoriță, a primit tot felul de premii și jurnaliștii au scris articole despre ea. S-a dus în cele mai groaznice locuri din lume, când toată lumea fugea de ele. A salvat vieți și s-a luptat cu răul peste tot. Așa cum fac supereroii. Dar, în cele din urmă, cineva i-a zis că-i prea bătrână să mai salveze vieți. Elsa bănuiește că, de fapt, acel cineva i-a zis bunicii că-i „prea nebună“. Așa că acum nu mai e doctoriță. Bunica numește cineva-ul ăsta „societatea“ și spune că „totul trebuie să fie al dracului de corect politic în ziua de azi“, și de-asta nu mai are ea voie să opereze oameni. Și că totul a avut, la o adică, de-a face cu faptul că societatea „atâta se fandosește cu interdicția asta de a se fuma în sala de operație“. Păi, cine să mai poată lucra în condițiile astea? Zi și tu!

Așa că acum stă mai mult acasă și le înnebunește pe Britt-Marie și pe mama. Britt-Marie e vecina bunicii, iar mama e mama Elsei. De fapt, Britt-Marie e și vecina mamei Elsei, fiindcă mama Elsei e vecină cu bunica Elsei. Iar Elsa e și ea, bineînțeles, vecină cu bunica, pentru că Elsa locuiește cu mama. Mai puțin o dată la două săptămâni, când petrece sfârșitul de săptămână cu tata și Lisette. Mă rog, și George e vecin cu bunica. Că George locuiește cu mama. Cam încurcată toată treaba.

În fine, să ne întoarcem la oile noastre: salvatul de vieți și înnebunitul altora sunt, așadar, superputerile

bunicii. Ceea ce o face o supereroină cam disfuncțională, se poate spune. Elsa știe asta pentru că a căutat cuvântul „disfuncțional“ pe Wikipedia. „Wikipedia“ e ceea ce oamenii de vârsta bunicii zic că-i „un dicționar, dar pe net!“ „Dicționar“ e ceea ce Elsa zice că-i ca „Wikipedia, doar că analog“. Elsa a verificat cuvântul „disfuncțional“ și într-un loc, și în celălalt, și a aflat că așa se spune când ceva încă funcționează, dar nu tocmai cum trebuie. E unul dintre lucrurile ei preferate legate de bunica. Bine, poate nu neapărat azi. Că, uite, s-a făcut unu și jumătate noaptea, Elsa e foarte obosită și nu vrea decât să meargă la culcare, dar nu se poate, că bunica iar a dat cu caca într-un polițist.

Se poate zice că-i complicat. Ca un status pe Facebook.

Elsa se uită de jur împrejurul micuței camere dreptunghiulare și cască plictisită cât o ține gura, de zici că încearcă să-și înghită propriul cap.

— Și ți-am zis să nu sari gardul! mormăie ea și se uită la ceas.

Bunica nu răspunde. Elsa își scoate fularul cu blazonul Casei Gryffindor și îl așază pe genunchi. S-a născut în a doua zi de Crăciun, acum șapte ani. De fapt, acum aproape opt. În aceeași zi în care niște cercetători germani au înregistrat cea mai puternică explozie de raze gamma din toate timpurile, de la un magnetar aflat deasupra Pământului. Bine, Elsa nu prea știe exact ce-i aia „magnetar“, dar știe că-i un fel de stea neutronică. Sună cam ca Megatron, ăla rău din *Transformers*. În simplitatea lor, oamenii care nu citesc suficientă literatură de calitate zic

că *Transformers* e „un program pentru copii“. *Transformers* sunt, de fapt, niște autobotoi, deși, din punct de vedere strict academic, s-ar putea spune că sunt supereroi. Elsei îi plac mult și *Transformers*, și stelele neutronice, și se gândește că „explozia de raze gamma“ trebuie să fi arătat ca atunci când bunica a vărsat Fanta pe iPhone-ul Elsei și pe urmă a încercat să-l usuce în prăjitorul de pâine. Bunica spune că Elsa e specială fiindcă s-a născut în ziua aceea.

Iar a fi special e cel mai bun mod de a fi altfel.

Dar acum bunica e, bineînțeles, ocupată să facă mici grămăjoare de tutun pe masa de lemn din fața ei, pe care apoi le rulează în foite foșnitoare de hârtie pentru țigări. Elsa oftează din rărunchi.

— Am spus: „Și ți-am zis să nu sari gardul!“ repetă ea.

De fapt, nu vrea să fie nesuferită. E doar un pic supărată. Așa cum numai copiii obosiți, de șapte ani, aflați la secția de poliție, pot fi. Sau oamenii de vârsta a doua care așteaptă avioane întârziate și nu primesc niciun fel de informație.

Bunica pufnește și își caută bricheta în buzunarele hainei mult prea mari. Nu pare deloc să ia situația în serios, dar, mă rog, bunica nu prea ia nimic în serios. Cu excepția cazului în care vrea să fumeze și nu-și găsește bricheta. Atunci chiar ia lucrurile în serios. Căci fumatul e treabă serioasă pentru bunica.

— Sfinte Sisoe, era doar un gârduleț, ce te-nfoi atât? spune ea netulburată.

— Nu mă lua pe mine cu Sfinte Sisoe! *Tu* ai dat cu caca în polițist! i-o întoarce Elsa.

Bunica își dă ochii peste cap:

— Da' nu te mai agita ca un pepsi! Zici că ești mai-că-ta! Auzi, ai o brichetă?

— Am șapte ani! răspunde Elsa.

— Și cât crezi c-o să mai țină scuza asta?

— Până n-o să mai am șapte ani!

Bunica oftează din greu și mormăie ceva de genul „da, da, nu mai poate omu' nici să-ntrebe“, apoi continuă să se scotocească prin buzunare.

— Ăăă, nu cred c-ai voie să fumezi aici, o informează Elsa, ceva mai calmă, pipăind fularul Gryffindor în locul unde are o ruptură mare.

Bunica pufnește:

— Cum să nu pot!? Deschidem fereastra și gata!

Elsa studiază sceptică ferestrele.

— Nu cred că sunt dintr-alea care se pot deschide.

— Aiurea, de ce să nu se deschidă?

— Au zăbrele.

Bunica se uită nemulțumită la ferestre. Apoi la Elsa.

— Ce, nu se mai fumează nici în secțiile de poliție?

Luau-ar naiba s-o ia de societate de ispravnici și dregători!

Elsa cască din nou.

— Îmi dai telefonul tău un pic?

— La ce-ți trebuie? întreabă bunica.

— Să intru pe net, răspunde Elsa.

— Ce să faci pe net?

— Să caut chestii.

— Irosești prea mult timp pe internetu' ăla.

— Vrei să zici că „petrec“ prea mult timp.

— Da, da, bine.

Elsa dă din cap enervată.

— De unde știi tu că-i irosit? Ce, când îți trebuie haine zici: „Am irosit două sute de coroane pe o pereche de pantaloni“? Așa faci? Zi!

— Ai auzit de aia căreia i-a crăpat capul fiindcă gândea prea mult? pufnește bunica.

— Da' tu ai auzit de aia care NU gândea deloc? pufnește Elsa.

Polițistul care intră în încăpere arată foarte, foarte, foarte obosit. Se așază de cealaltă parte a mesei și le aruncă Elsei și bunicii o privire plină de o resemnare fără pereche.

— Vreau să-mi sun avocatul! cere bunica degrabă.

— Vreau s-o sun pe mama! cere Elsa de îndată.

— Mai întâi îmi sun eu avocatul! sare bunica.

Polițistul învârte absent niște hârtii.

— Mama ta e în drum spre secție, oftează el spre Elsa.

Bunica oftează în felul acela dramatic, în care doar ea știe să ofteze.

— Păi pe ea v-ați găsit s-o sunați? V-ați țicnit? O să fie foc și pară! protestează ea, de parcă polițistul tocmai i-a zis că are de gând să o ducă pe Elsa în pădure și să o lase acolo, să crească în vreo haită de lupi.

— Suntem obligați să-i sunăm pe părinți sau pe persoana în grija căreia se află copilul, o lămurește calm polițistul.

— Păi, eu sunt persoana în grija căreia se află copilul. Sunt bunica ei! izbucnește ea, ridicându-se pe jumătate în scaun și fluturând amenințător țigara neaprinsă.

— E unu jumătate noaptea. Cineva trebuie să aibă grijă de copil, spune polițistul impasibil, arătându-i ceasul și uitându-se nemulțumit la țigară.

— Da, Eu, *Eu* am grijă de copil! strigă în ciudată bunica.

Polițistul face un gest larg, arătându-i camera de interogatoriu în care se află cu toții.

— Și cum ziceți că vă descurcați, până la ora asta? spune el forțându-se să sune prietenos.

Bunica e ușor jigănită. Dar, în cele din urmă, se așază din nou pe scaun și își drege vocea.

— Păi... dacă... îhm, mda. Sigur, dacă-i musai să căutăm noduri în papură și purici în brânză, se poate spune că *nu* mă descurc al naibii de bine. Nu, chiar *deloc!* Da' toate erau bune și frumoase până ați apărut voi și v-ați apucat să mă hăituiți! se răzoieste ea.

— Ați intrat prin efracție în grădina zoologică, îi amintește polițistul.

— Era doar un gard minuscul, protestează bunica.

— Nu există infracțiuni minuscule, îi atrage polițistul atenția.

Bunica ridică din umeri și își trece mâna peste masă ca și cum ar șterge totul cu un burete, dând de înțeles că „gata, ce-a fost a fost, hai să schimbăm subiectul“.

— Mmm, auzi, se poate fuma aici, nu?

Polițistul dă din cap că nu, cât se poate de serios. Bunica se apleacă ușor peste masă, îl privește în ochi și îi zâmbeste frumos:

— Și nu se poate face o excepție pentru mititica de mine?

Elsa o înghiontește pe bunica și o ia la rost în limba lor secretă. Căci Elsa și bunica au o limbă secretă, așa cum trebuie să aibă orice bunică și nepoții ei, fiindcă așa scrie în lege, zice bunica. Sau, mă rog, așa ar trebui să scrie...

— Pfff! Las-o baltă, bunico! E ilegal s-agăți polițiști, zice Elsa.

— Cine zice? întreabă bunica, tot în limba secretă.

— Poliția! răspunde Elsa.

— Poliția trebuie să fie la dispoziția cetățenilor. Că de-aia plătesc dări la stat, se burzuluiește bunica.

Polițistul se uită la ele așa cum te uiți la un copil de șapte ani și o bunică de șaptezeci și șapte, care se ciondănesc într-o limbă secretă, la o secție de poliție, în miezul nopții. Apoi bunica se uită din nou la polițist și, clipind seducător, îi face rugător semn spre țigară. Când polițistul dă din nou din cap că nu, bunica se îndreaptă de spate în scaun și izbucnește în limba obișnuită:

— Corectitudinea asta politică! A ajuns să fie mai rea decât apartheidul pentru noi, fumătorii, în țara asta afurisită!

Expresia polițistului devine încă și mai severă.

— În locul dumneavoastră, aș fi mai atentă ce vorbe îmi ies pe gură.

Bunica își dă enervată ochii peste cap. Elsa o privește chiorâș.

— Asta cum se scrie? întreabă ea.

— Ce? oftează bunica, așa cum oftează omul când toată lumea e împotriva lui, deși își plătește dările.

— Apart-chestia aia, zice Elsa.

— A-p-ă-r-t-h-a-i-d, o lămurește bunica.

Bineînțeles că nu se scrie așa. Elsa își dă seama imediat ce ia telefonul bunicii și caută pe Google. Dar bunica habar n-are cum se scriu multe. Între timp, polițistul răsfoiește documentele din fața lui.

— Vă dăm drumul acum, dar o să fiți chemată din nou pentru infracțiune și încălcarea regulilor de circulație, îi spune el cu răceală bunicii.

— Da' cine are nervi pentru Android? bodogănește Elsa, butonând frustrată pe telefonul bunicii.

Telefonul bunicii e mobilul mai vechi al mamei Elsei, care nu-și cumpără decât Android, deși Elsa încearcă mereu să-i explice că orice om cu creier își ia iPhone. Bunica nu vrea, bineînțeles, să aibă mobil, dar Elsa a obligat-o să-l ia pe cel vechi al mamei, fiindcă bunica îi tot strică Elsei telefoanele, în diverse incidente care, uneori, implică prăjitoare de pâine. Și-atunci Elsa e nevoită să împrumute telefonul bunicii. Fie el și Android.

— Ce încălcare? izbucnește bunica mirată.

— Păi, să începem cu șofatul ilegal pe drumuri publice, zice polițistul.

— Cum adică *illegal*? E mașina mea. Doar nu trebuie să vă cer voie să-mi conduc propria mașină!

Polițistul dă răbdător din cap că nu.

— Nu. Dar trebuie s-aveți permis de conducere.

Bunica își ridică exasperată brațele.

— Societate de ispravnici și dregători, aia e! zice ea.

În clipa următoare, Elsa dă cu Androidul de masă, de răsună întreaga încăpere.

— Acum ce mai e? întreabă bunica.

— Nu-i DELOC ca în apartheid!!! Cum poți să compari interdicția de a fuma cu apartheidul, când nu sunt deloc unul și același lucru? N-au NICIO legătură!

Bunica dă resemnată din mâini.

— Eh, adică-i... tot p-acolo... zice ea.

— Nu-i DELOC tot *p-acolo*! i-o retează Elsa.

— Sfinte Sisoe, era doar o comparație!

— O comparație *tâmpită*!

— Și tu de unde știi, mă rog?

— WIKIPEDIA! țipă Elsa.

Bunica se întoarce cu un aer dezolat spre polițist.

— Așa fac și copiii tăi? întreabă ea.

Polițistul e ușor incurcat:

— Ăăă... Noi nu ne lăsăm copiii să navigheze pe internet nesupravegheați...

Bunica gesticulează atunci spre Elsa, ca și cum ar vrea să zică „Ha! Vezi?” Elsa dă îmbufnată din cap și își încrucișează brațele.

— Bunico, cere-i scuze polițistului e-ai dat cu caca în el, ca să putem pleca acasă odată! pufnește Elsa în limba secretă, încă indignată de treaba cu apartheidul.

— Îmi cer scuze, na! spune bunica, tot în limba secretă.

— Zi-i polițistului, nu mie, tuto! sare Elsa.

— Nu le cer eu scuze fasciștilor! Eu îmi plătesc dările! Tută ești *tu*! se burzuluiește bunica.

— Ba *tu*! i-o întoarce Elsa.

Pe urmă stau amândouă cu brațele încrucișate, cu spatele una la cealaltă, până când bunica zice în limba obișnuită:

— Poți, te rog, să-i transmiți nepoatei mele răzgâiate, că, dacă nu termină cu atitudinea asta, pe jos merge pân-acasă?

— Pfff! Ziceți-i *ei*, mai bine, că mă duc acasă cu mama, cu mașina, și că n-are decât să meargă *ea* pe jos, i-o întoarce Elsa numaidecât.